

Nr 27.

Av herr **Lindén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts förslag beträffande bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor.*

I ett remissyttrande av den 22 oktober 1943 har skolöverstyrelsen framhållit, att slöjdundervisningen bör få en starkare ställning inom folkskoleväsendet. Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet har gett uttryck för en liknande uppfattning i sitt uttalande till statsverkspropositionen, punkt 166, åttonde huvudtiteln. Det torde utan överdrift kunna sägas, att detta önskemål delas av praktiskt taget alla lärare och helt visst också av det stora flertalet målsmän. Senast har Sveriges småskolläraryrkesförening i en skrivelse till Kungl. Maj:t framfört sina bekymmer i denna angelägenhet. För eleverna själva har slöjdundervisningen blivit det kanske mest uppskattade ämnet på skolans schema. Slöjden har gett dem möjlighet att öva praktiskt handlag, ge uttryck för en skapande verksamhetslust och känna glädjen av att se något växa fram ur de egna händerna. Många ha i slöjdsalen funnit möjlighet att kompensera en eljest svag studiebegåvning, då de där på ett helt annat sätt kunna hävda sig gentemot kamrater, som dominerat på andra områden. Överhuvud taget torde kunna sägas, att praktiska ämnen vid sidan av de teoretiska ha sin stora betydelse ur personlighetsdanande synpunkt.

Ändock har slöjdundervisningen inom folkskoleväsendet aldrig haft någon stark ställning. Till en del har detta berott därpå, att ämnet icke varit obligatoriskt. Men det finns anledning antaga, att även undervisningens planläggning och allmänhetens oförmåga att inse slöjdundervisningens allmänt fostrande betydelse verkat återhållande. Men om det alltså kan konstateras, att slöjdundervisningen redan förut blivit tillbakasatt, så är det än mera beklagligt, att de senaste åren ytterligare försvagat ämnets ställning. Några orsaker härtill kunna lätt urskiljas.

Efter den 1 juli 1940 gäller den bestämmelsen, att statsbidrag utgår endast för slöjdvadning, som omfattar minst sex gossar respektive flickor, dock under förutsättning att samtliga folkskolestadiet tillhörande gossar respektive flickor, vilka provas skäligen kunna deltaga i slöjdundervisningen, tillhöra slöjdvadningen. Dessförinnan gällde regeln att endast tre elever krävdes som villkor för statsbidrag. Genom den ändrade bestämmelsen utestängdes en icke obetydlig del av landsbygdens ungdom från denna värdefulla undervisning, då ju många skolor av lägre typ icke kunna redovisa minst sex gossar eller sex flickor på folkskolestadiet. Visserligen ha skoldistrikten möjlighet att utan statsbidrag anordna slöjdundervisning för dessa barn, men som regel sker detta icke, och dessutom torde kunna anmärkas, att staten borde ha samma ansvar för barnen från de glest

befolkade delarna av vårt land som för städernas och tätorternas. Faktum kvarstår, att staten genom sina skärpta statsbidragsvillkor utestängt en del av landsbygdens barn från undervisning i goss- och flickslöjd. En återgång till de förhållanden, som gällde för tiden närmast före 1 juli 1940, är därför synnerligen önskvärd.

Slöjdundervisningens betydelse har också blivit underkänd genom gällande avlöningsbestämmelser. Det låga slöjdarvodet uppmuntrar ingen lärare att genom specialutbildning skaffa sig högre kompetens för denna undervisningsuppgift. Därtill kommer, dels att möjligheterna till fortbildning i ämnet f. n. äro praktiskt taget obefintliga på grund av statsmakternas ovillighet att lämna bidrag till anordnandet av kurser för ändamålet och dels gällande bestämmelser om lärares skyldighet att fullgöra s. k. fyllnadstjänstgöring i slöjd, därvid mindre hänsyn tages till vederbörande lärares lämplighet än till tjänsteförhållanden i övrigt. Det är inte under sådana omständigheter möjligt att hålla slöjdundervisningen på ett högt plan. Ämnet dekluseras i förhållande till andra ämnen, en utveckling som måste anses såsom ytterst beklaglig. I sitt förenämnda remissyttrande har skolöverstyrelsen vitsordat, att arvodet för slöjdundervisningen är alltför lågt. Då emellertid frågan härom bör prövas av 1941 års lärarlönesakkunniga i samband med utredningen om löneroglering för övningslärare, skall här icke ställas något yrkande i denna del: förhållandet har redovisats för att belysa ytterligare orsaker till slöjdundervisningens försämrade ställning.

Däremot torde det vara möjligt att genom en enkel åtgärd och för en ringa kostnad få till stånd en förbättring av slöjdundervisningen i åtminstone vissa fall. Enligt nu gällande bestämmelser fordras det, att 25 elever deltaga i sagda undervisning, innan en slöjdavdelning kan få uppdelas på två avdelningar. Bestämmelsen innebär, att en slöjdavdelning kan bestå av 24 elever utan att sådan uppdelning får ske. I en skrivelse den 31 augusti 1938 föreslog skolöverstyrelsen en ändring av bestämmelserna i detta avseende av innebörd, att två slöjdavdelningar skulle få inrättas, om antalet i slöjdundervisningen deltagande elever vore minst 20. I förenämnda remissyttrande vidhåller skolöverstyrelsen bestämt sin uppfattning i denna fråga och tillägger, att det näppeligen låter sig göra att på ett tillfredsställande sätt handleda 20—24 elever i en och samma slöjdavdelning. Kostnaden för en ändring av bestämmelserna på denna punkt torde bli så ringa att någon höjning av anslaget icke erfordras. Det förhållandet, att statskontoret avstyrkt förslaget under hänvisning till 1939 års lagtima riksdag, torde icke anses kunna vara av avgörande betydelse för 1944 års riksdag.

Under hänvisning till det sålunda anförda få därför undertecknade föreslå,

att riksdagen — i anledning av Kungl. Maj:ts förslag beträffande bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor m. fl. — för sin del måtte besluta sådan ändring av statsbidragsvillkoren för slöjdundervisningen inom folkskolan att

slöjdvadning må omfatta minst tre gossar respektive flickor, under förutsättning att samtliga folkskolestadiet tillhörande gossar respektive flickor, vilka prövas skäligen kunna delta i slöjdundervisningen, tillhöra slöjdvadningen, samt

att en slöjdvadning må få uppdelas på två, om antalet i slöjdundervisningen deltagande elever är minst 20.

Stockholm den 17 januari 1944.

Lars V. Lindén.

David Norman.

Edgar Sjö Dahl.

Ruben Wagnsson.

Anna Sjöström-Bengtsson.
